

ОБГРУНТУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ВИБОРУ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ ЗА УМОВ РИЗИКУ

Вступ

Забезпечення ефективності діяльності будь-якого підприємства в сучасних ринкових умовах залежить в першу чергу від якості обґрунтування господарських рішень та належного оцінювання ризиків. Ринковий шлях розвитку економіки України обумовлює необхідність підвищення темпів інноваційної діяльності на всіх підприємствах національного господарства, тому актуальним є обґрунтування стратегії вибору наукомістких проектів за умов ризику. Традиційно для визначення стратегії вибору інноваційних проектів застосовують критерії Вальда, Севіджа, Гурвіца та критерій оптимізму [1, 2], які дозволяють на базі сценарного підходу визначити оптимальний варіант інноваційного проекту. Разом з тим при організації інноваційної діяльності значну увагу слід приділяти ідентифікації ризиків. Основні види ризиків інвестиційно-інноваційної діяльності та методи їх оцінювання досить глибоко досліджені науковцями [3 – 5], але залишається відкритим питання, який показник доцільно застосовувати при побудові платіжної матриці для обґрунтування стратегії вибору інноваційних проектів за умов ризику.

Результати дослідження

Обґрунтування стратегії вибору інноваційних проектів засновано на аналізі платіжної матриці, рядки якої – це альтернативні інноваційні проекти, а стовпчики – стани системи (середовища). Реалізація кожного з альтернативних проектів за умови настання певного стану середовища забезпечує конкретний результат (наслідок рішення), який визначає витрати або виграш за умов вибору даного проекту та реалізації даного стану системи. При обґрунтуванні більшості господарських рішень для побудови платіжної матриці використовують показник очікуваного прибутку, але для адекватного вибору інноваційних проектів доцільніше застосовувати показник чистого дисконтованого доходу, який дозволяє не тільки співвіднести величину грошових притоків та відтоків при реалізації проекту, але і скоригувати ставку дисконтування шляхом додавання премії за ризик. Ставка дисконтування може враховувати такі види ризиків, як інфляційний, географічний тощо.

Альтернативи в зазначених умовах можуть вибиратися за одним із чотирьох критеріїв: критерієм Вальда (стратегія прийняття рішення максимін), критерієм оптимізму (стратегія прийняття рішення максимакс), критерієм Севіджа (стратегія прийняття рішення мінімакс) та критерієм Гурвіца (поєднання стратегій максимакс та максимін). Критерій Вальда називають критерієм песиміста, оскільки він орієнтується на кращий з гірших результатів. Особа, що приймає рішення, в цьому випадку мінімально готова до ризику. Критерій оптимізму відповідає оптимістичній наступальній стратегії. Критерій Севіджа орієнтований на мінімізацію ризику втратити прибуток й допускає

розумний ризик заради отримання додаткового прибутку. За допомогою критерію Гурвіца встановлюється баланс між випадками крайнього оптимізму та випадками крайнього песимізму шляхом введення в розрахунки коефіцієнта оптимізму a . Цей коефіцієнт змінюється від нуля до одиниці та показує ступінь схильності особи, що приймає рішення, до оптимізму чи песимізму [1].

Для остаточного вибору варіанту інноваційного проекту доцільніше застосовувати критерій Севіджа, оскільки тільки він дозволяє побудувати матрицю ризиків та визначити оптимальну альтернативу. Критерій Вальда не зовсім підходить для обґрунтування стратегії вибору проектів, оскільки реалізація одного вдалого проекту може нівелювати збитки від реалізації декількох не дуже успішних. При застосуванні критерію Вальда керівництво буде змушене обирати менш ризиковані проекти, які не завжди забезпечують цільовий рівень прибутку. Критерій оптимізму також не зовсім підходить для обґрунтування наукомістких проектів, оскільки інноваційна діяльність – специфічний вид діяльності, який за своєю природою супроводжується багатьма видами ризиків, тому орієнтація на найкращий результат не завжди може спрацювати. Критерій Гурвіца є узагальненням критеріїв Вальда (при значенні коефіцієнта оптимізму $a = 0$) та оптимізму (при значенні коефіцієнта оптимізму $a = 1$), тому також не зовсім відповідає меті обґрунтування стратегії вибору інноваційних проектів за умов ризику.

Висновки

Таким чином, для обґрунтування стратегії вибору інноваційних проектів за умов ризику доцільно застосовувати критерій Севіджа (стратегія прийняття рішень мінімакс), оскільки додатковий розрахунок матриці ризику дозволяє відобразити раціональне ставлення особи, що приймає інноваційні рішення, до ризику. Вихідною інформацією для побудови платіжної матриці є прогнозні значення показника чистого дисконтованого доходу за різних варіантів стану зовнішнього середовища (несприятливого, нейтрального та сприятливого). Рівень ризику при реалізації кожного з альтернативних інноваційних проектів додатково враховують шляхом коригування ставки дисконтування. При коригуванні ставки дисконтування шляхом додавання премії за ризик можна використовувати величину інфляційного ризику, географічного ризику тощо.

Список використаних джерел

1. Обґрунтування господарських рішень та оцінка ризиків : навч. посіб. / С.М. Клименко, О.С. Дуброва – К. : КНЕУ, 2005. – 252 с.
2. Слепцов А.И. Принятие решений: объективный анализ данных / А.И. Слепцов, М.А. Зоденкамп, Т.А. Тыщук. – К. : НПУ, 2009. – 135 с.
3. Шапкин А.С. Экономические и финансовые риски: оценка, управление, портфель инвестиций / А.С.Шапкин . –2-е изд. – М.: Дашков и К, 2003. – 543 с.
4. Батенко Л.П. Управління проектами / Л.П. Батенко, О.А. Загородніх – К: КНЕУ, 2005. – 285 с.
5. Козинец В.П. Подготовка инноваций и управление проектами / В.П. Козинец, В.В. Малый. – Днепропетровск: Пороги, 2006. – 482 с.